

1 Kasım 2021 Gelecek için Devrim. Devrim için;

HAYVAN ÖZGÜRLÜĞÜ

dergisi

sayı:1

Merhaba,

Dergi çıkarma kararını aldığımız günden yayınının çıkacağı sürece gelene kadar kasvetli ve direnişlerle dolu bir çok gündemi beraberce yaşadık. Veganların sadece anti-türcü hareketinin değil, pek çok hareketin öznesi olması nedeniyle çeşitli aksamalar, zorlu süreçler geçti. Ülkenin gündemi maalesef ki önceliklerimizi belirledi. Faşizm koşullarında pek çok alanda mücadele ettik, tüm dünyanın yok olduğu bir felaket çağında direndik. Ancak gerçekte en çok zorlandığımız ve dergimizin çıkışını geciktiren nokta teorik alt yapı eksikliğiydi. Bugüne kadar Türkiye’de hayvan hakları savunusu, vegan hareket de dahil olmak üzere bir “savununun” ötesine geçememişti. Abolisyonist hareket dışında vegan hareketi teorik bir tartışma ile sürdüren herhangi bir politik örgütlenme de yoktu. Tek tek kişilerin sürdürdüğü tartışmaların varlığı yadsınamasa da bunun politik bir programa ve pratiğe geçirme, örgütlü bir yapı kurma iradesi koyulmamıştı. 2017’de Ankara’da bir hayvan hapishanesini protesto ederek başlayan küçük kıvılcım bize bir politik gerçeği hatırlattı: Hayvan hakları hareketinin devrimci öznesinin veganlar olduğu. Bununla beraber anti-türcü hareketin öz örgütünü kurmanın zorunluluğu ortaya çıktı. Ankara başta olmak üzere çeşitli illerde veganların bir araya geldiği platform, topluluk ve inisiyatifler kuruldu. Büyük kamplar, etkinlikler düzenlendi. Politik bir amaçla düzenlenen Türkiye Vegan Yaşam Kampı örgütlenmesi bizlere bir arada politika tartışmanın ve deneyimlerin aktarımının önemini fark ettirdi. Bu bir araya gelişler öyle ya da böyle dağıldı. Bambaşka illerde, bambaşka koşullarda dağılan bu birlikeliklerin dağılmalarının sebebi ideolojik bir ortaklığa sahip olamamalarıydı. Çeşitli ilke tartışmaları içinden çıkılmaz hale geldi. Veganlığın bir kimlik olarak varsayılması nedeniyle vegan olmanın mücadeleye katılmak için yeterli olduğu bu “aktivizm” örgütlenmeleri, zamanla arkadaş grupları haline geldi. Kent merkezlerine sıkışan bu örgütlenmelerden geriye yozlaşan ilişki yumakları içerisinde bir arada durması imkansız insanlar bütünü kaldı. HÖK olarak bu dağılma sürecinde politik bir sığınağı gerçekleştirme zorunluluğu duyarak anti-türcü hareketi örgütlenme iddiasını ortaya koyduk. Bu iddia beraberinde zorunlu bir tartışmalar sürecini getirdi. Pandemi ile beraber anti-türcü mücadelenin teorik tartışmaları, örgütlenme biçimleri, diğer alanlarla kuracağı bağ üzerine dijital olarak onlarca açık/kapalı toplantı, forum, atölye gerçekleştirdik. Bugün bu derginin ortaya çıkışında tüm bu tartışmalara katılan herkesin emeği olduğu bir gerçek. Hayvan hakları hareketinin takıldığı sınırları aşmak için sistem içi çözümlere yönelen sermaye ile iş birliği kuran çeşitli refahçı hayvan hakları örgütlenmelerinin karşısına koşulsuz, tavizsiz vegan politika ile dikildik. Bu taviz vermeyen duruşun pek çok vegan tarafından kabullenilmesi bugün hayvan hakları mücadelesinin devrimci öznesi olması gereken veganların politiklaşmasında ve taraflaşmasında en büyük etkiyi yaratan unsurdur. Şiddet görsellerinin yayımlanması, tek konulu kampanyalara katılıp katılmamak gibi konuları aylarca tartıştık. Ancak eksik olanın bu eylem araçlarından önce bir strateji olduğunu anlamak uzun sürdü. Bu eksikliği anlamak için bu taraflaşmaya ihtiyaç vardı. Bugün stratejimizi kurduğumuz anti-türcü mücadele hattı bizleri kendi gelişiminde netleşen ilkelere götürdü. Hayvan özgürlüğü dergisi kolektifimizin sesi olmanın yanı sıra Türkiye’de veganların basılı olarak çıkaracağı şu an için tek dergi. Umarız bu girişimimiz tüm veganlara bir ilham olur ve bu yayınların sayısı artar. Dört bir yanda anti-türcü mücadelenin teorik/politik yanının vurgulandığı, karşılıklı polemik yazılarının yazılabildiği özgür bir ortam oluşturur. Bizler kapitalizmin tüm ayrımcılık biçimleri ile yaşayan tüm varlıkları çırılçıplak bıraktığı tarihin bu döneminde bir grup devrimci vegan olarak türcü sistemin yıkılması için politika üretmeye niyetliyiz. Bu politikanın büyük dönüşümü örgütlemesini istiyoruz. Çünkü geleceğimiz için devrime; devrim için hayvan özgürlüğüne ihtiyacımız var!

Dergi Ekibi

Buse Üçer, Derya Saadet, Evin Ateş, Feylir, Funda Gül Özdem, Gülşah Şahin, Merve Ülgentay, Nisan Çıra, Levindejuin, Ozan Aybar, Özge Karataş, Zeynep Türkü Saraç

Hayvan Özgürlüğü Kolektifi Manifestosu

“Dünyada bir hayalet dolaşiyor: Veganizm hayaleti. Tüm dünyada insan, insan harici hayvanlar ve doğa; yıkım, talan ve ölüm politikaları ile sınıyor. Sistemin en büyük krizlerinin, çelişkilerinin ortaya çıktığı bu dönem büyük etik politik sıçrayışlara sahne oluyor. Yıllardır tabandan örülen, insan dahil tüm hayvanların eşitliğini ve özgürlüğünü savunan devrimci bir duruşla hayvan özgürlüğü mücadelesi veganizm ile beraber sistem karşıtı bir karakterle vücut buluyor.”

Bizler, gezegeni paylaştığımız tüm türler için eşit bir dünya kurmak uğruna çalışmayı hedef edinmiş devrimci veganlarız. Anti-türücü, anti-kapitalist, anti-faşist ve eşitlikçi bir dünya tahayyülümüz için örgütleniyoruz. Hayvan Özgürlüğü Kolektifi’ni kurduğumuz günden beri biliyoruz ki dil, din, ırk, tür, cinsiyet ve renk ayrımı yapmadan özgür bir dünya kurmak mümkün. Bu dünya ancak adil, eşitlikçi ve ayrımcılığın tüm türlerinden arınmış bir mücadeleyle var olacaktır.

Bu ilkeler doğrultusunda Hayvan Özgürlüğü Kolektifi, hak temelli bir özgürlük ve eşitlik mücadelesi verir. Hayvan haklarını savunmanın asgari zorunluluğunun vegan olmak olduğunu bilir. Bu nedenle azaltmacı, refahçı ve yeni refahçı tüm görüşlere ve eylemlere karşı çıkar. Veganlığın bir beslenme ya da tüketim alışkanlığı olmadığını, etik ve politik bir duruş olduğunu

savunur. Aktivizmini bu görüş çerçevesinde inşa eder. Vegan bir dünya kurmanın sadece tüketim alışkanlıklarını değil, üretim araçlarını değiştirmek ile mümkün olacağını bilir. Kapitalizmin var ettiği sömürü düzenini yıkmak adına anti-kapitalist bir yaşamı savunur. Türçülük karşıtı olması nedeniyle sadece köleleştirilmiş hayvanların değil ayrımcılıklar nedeniyle öldürülen, işkence gören, şiddetin her türüsüne maruz kalan insanların da yanında yer alır. Buna bağlı olarak örgüt içerisinde ırkçı, faşist, ayrımcı, cinsiyetçi, homofobik, orospufobik vb. hiçbir politikayı, davranışı ya da söylemi kabul etmez.

Antifaşist mücadeleyi savunur. Çünkü faşizmin sistemin insanları denetmekteki en büyük aracı olduğunu bilir. Bu nedenle ezilen halkların kendi özerklikleri için sürdürdükleri anti-empyalist direnişlerin yanında yer alır.

Feminist mücadeleyi savunur. Çünkü cinsiyete dayalı ayrımcılıkların, kadın düşmanı politikaların neo-liberal faşist rejimlerin inşa-

sında harç olduğunu bilir. Feminist hareketin patriyarkal düzene karşı verdiği mücadelede yer alır.

LGBTİ mücadelesini savunur. Çünkü cinsiyete ve cinsel kimliklere yönelik saldırıların heteroseksizm ve gericilik ile bağlantılı olduğunu bilir. LG-BTİ+ hareketinin sistem karşıtı mücadelesinde yer alır.

Anti kapitalist mücadeleyi savunur. Çünkü emeğin metalaştırıldığı, emekçi sınıfın giderek yoksullaştırıldığı bir sistemde veganlığın tek başına eşitlikçi bir düzen sağlayamayacağını bilir. Bu bakımdan dünya proletaryasının saflarında yer alır.

Ekoloji mücadelesini savunur. Çünkü insan ve doğa arasında kurulmuş olan çarpık ilişkiyi görerek doğa ile barışık bir toplumsal düzen oluşturulması gerektiğini bilir. Bu nedenle doğanın kar odaklı olarak neoliberal kapitalist sermaye tarafından yağmalanmasına karşı ekolojik mücadelenin yanında yer alır.

Bizler komünistler, feministler, ekolojistler, LG-BTİ+'lar, seks işçileri, emekçiler ve ezilen halklar olarak insan harici hayvanların özgürlüğü için mücadele eden devrimci veganlarız. Çizgimiz doğrultusunda, politik bir mesele olarak veganlığı savunuyoruz ve bütünle-

şik eşitlik mücadelemizi sürdürüyoruz. Devrimci hayvan hakları savunucuları olarak radikal eşitsizlikler çağında en radikal şekilde eşitliği savunuyoruz. Gelecek için devrime ihtiyacımız var. Devrim ise insan harici hayvanların köle olarak kaldığı bir dünyada gerçek anlamını asla bulmayacaktır. İşte tam da bu yüzden mücadelemiz toplumdaki insan ve insan harici her birey acısız, sömürsüz, özgür ve eşit yaşam hakkını elde edene kadar bitmeyecektir.

Bir dünya hayal ediyoruz, bu dünyayı kuracağımızı biliyoruz. Düşlemek yetmez, harekete geçmeliyiz. Dünyanın bütün ezilenlerini birleşmeye ve birbirini savunmaya çağırıyoruz. Ölümden, sömürden yana değilsek yaşamdan yana olalım ve vegan devrime kulak verelim.

Devrimci bir kopuş gerçekleştirelim. Eşitlik anlayışımızı dünyanın tüm varlıklarına doğru genişletelim. Yaşasın bütünleşik eşitlik ve özgürlük mücadelemiz!

Uygarlığı Yeniden Düşünmek: Tarihsel Materyalist Türçülük Eleştirisi

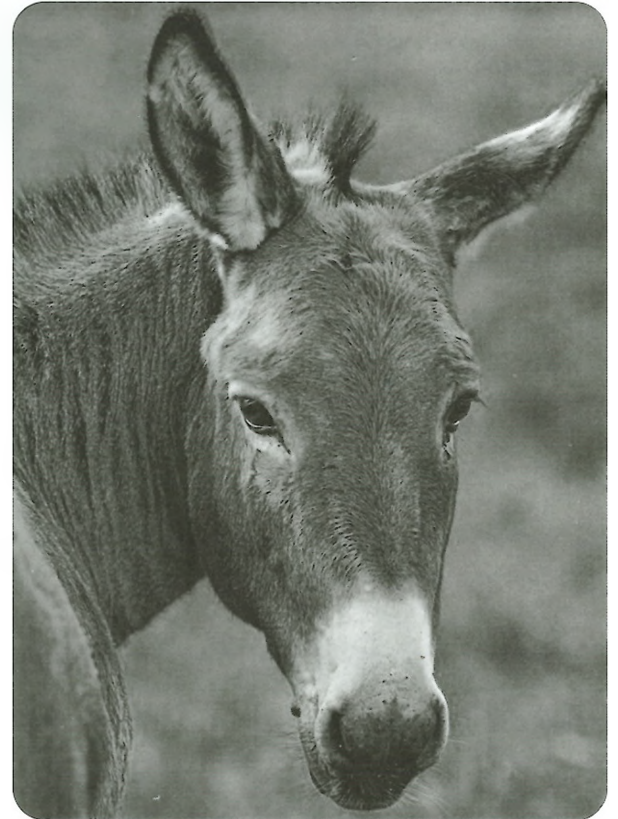
Uygarlık tarihi, oldukça karmaşık ve çeşitli sömürü ve tahakküm ilişkilerinin ortaya çıkardığı çelişkilerin ve bu çelişkilerin çözümünü için çarpışan fikirlerin tarihidir.

Uygarlık tarihi, oldukça karmaşık ve çeşitli sömürü ve tahakküm ilişkilerinin ortaya çıkardığı çelişkilerin ve bu çelişkilerin çözümünü için çarpışan fikirlerin tarihidir. Bu ise bizlere sanılanın aksine dümdüz olmayan bir zamanın ve girift ilişkilerin varlığını göstermektedir. Bu eleştirel tarih anlayışı ise zaten tarihsel materyalizm olarak adlandırılmaktadır. Ancak tarihsel materyalizmi ileri götürmenin, zihnimizi bu noktada özgürleştirmenin en isabetli yolu, tüm varlığı ile tarihi keşfetmemizden geçmektedir.

Burada noksan bırakılan yönleri gelin beraber tekrar gözden geçirerek bulalım. Tüm tarihi sınıfsal bir bakış açısı ile okuduğumuzda bir iskelet oluşturmuş, sağlam bir bakış açısı elde etmiş oluyoruz. Ancak tüm bu iskeleti ayakta tutmaya dair bir adım atmak istiyorsak sömürü ilişkilerinin biçim değiştirmiş pek çok haline göz atmamız gerekmektedir.

Ayrımcılık/tahakküm türleri sadece sınıfsal olarak kendini göstermez; çünkü dünya kapitalist olduğu kadar sömürgeci, erkek ege-

men, heteroseksist ve türçüdür. Bunlar beraberce toplam bir sistemi oluştururlar. Bu sistemi yıkmanın yolu, öncelikle var olan uygarlığı tüm yönleri ile ortaya koymak ve bu büyük toplumsal değişimin ayaklarını örmemiz gereken yerleri tespit etmekten geçmektedir. Pek çok ideoloji ile bu sistemin analizi yapılmakta ve mücadele yöntemleri tartışılmaktadır. Erkek egemen ve heteroseksist dünya karşısında feminist ve queer teoriler bir tespitte bulunur. Feminist politika iktisadi alan da dahil olmak üzere kendi içinde

ciddi bir gelişim göstererek ideolojiyi bir toplumsal değişim yaratmak üzere inşa etmektedir. Bu noktada özellikle son 10 senede hızla büyüyen anti-türücü mücadele, kökleri çok derin olan ve birçok nitelikli tartışmayı yapmış, aşmış olan pek çok ideolojinin yanında emekleyerek yoluna devam etmektedir.

Anti-türücü mücadele tüm dünyada yillardır sürmektedir, 1940'larda "vegan" kavramı ortaya atılarak tüm türlerin özgürlüğü için bir dönüşümün hedeflendiği görülmüştür. Donald Watson 1944 yılının Kasım ayında birkaç arkadaşı ile birlikte İngiltere'de The Vegan News (Gazete) ve The Vegan Society'yi kurdular.

Vegan News'in manifestosu şöyle: "Bugüne kadar ki geçmiş yıkılmış insan toplulukları, insan köleliği üzerine kurulmuştu ve biz bunun barbarca bir şey olduğunu biliyoruz. Fakat şu anda bizim içinde bulunduğumuz toplum da hayvan köleliği üzerine kurulu ve biz bunu değiştireceğiz."

Dernekleştikleri için 1950'li yılların sonlarına doğru ilk amaçlarından sapıp, kendi varlıklarını sürdürme güdüsüyle sağlıktan bahseder olmuş ve hayvan haklarından uzaklaşmışlardır. Ancak Vegan Society, hayvan hakları literatürüne "hayvansal kullanımların tamamını (giyim, gıda, eğlence, kozmetik vb.) etik nedenlerle terk etmek" anlamına gelen vegan kelimesini sokmuştur.

Daha bütünsel ve politik bir hal

İngiltere'de başlatılan bu dönüşüm en başlarda liberal bir akım olarak kendini göstermiş

ve metafizik bir yaklaşımla kendini var etmiştir. İnsan harici hayvanların kullanımını, her yönü ile eleştiren ve kişisel bir tavır alarak hayvan kullanımını insanların hayatından çıkarması gerektiğini savunan bir görüş olarak kendini büyütülmüştür. Bu metafizik bakış, vegan hareketin kurulması yönünde büyük bir engel oluşturmuştur. Bu engeli aşmanın yolu ise mevcut olan bakış açısını eleştirerek onu aşan bir teorinin ortaya konulmasından geçmektedir. Kavram ilk ortaya atılmasından sonra pek çok bilim insanı ve felsefeci tarafından tekrar tekrar ele alınarak dönüşmüş, başka ideolojilerle kesiştirilmiş, ilk ortaya atıldığı halinden çok daha bütünsel ve politik bir hal almıştır.

Aristo, Dekart ve Kant

Hayvanlara yönelik bakış açısının felsefi alanda gelişimini ele alarak ilerleyecek olursak, Antik çağ felsefeci Aristotelin hayvanların akıl yürütme ve konuşma yetilerinin olmadığını söyleyerek hayvanların insanlardan aşağıda konumlandığını vurgulamıştır. Aristotelin düşüncesine benzer olarak Dekart, "Hayvanlar, tanrının eseri olan otomatlardır. Hissetmelerini mümkün kılacak ruhları yoktur" demiş ve hayvanların varolu-

şuna mistik bir şekilde yaklaşarak acı çekmenin bedeninde değil, ruhun ürünü olduğuna düşünmüştür. Başka bir deyişle Dekart, hayvanları, tanrının insanlar için yarattığı, ruhsuz ve acıya duyarsız varlıklar olarak tanımlamıştır. Kant da kendinden öncekilerle paralel düşünmüş ve hayvanların akıl yürütemediklerinden ve doğruyu yanlış ayırt edemediklerinden dolayı insanların onlara karşı sorumluluğunun olmadığını altını

çizmiştir. Kant bunları söylerken hayvanlara yöneltilebilecek, hayvan kullanımını dışındaki, şiddeti onaylamadığı ve şiddetin yanlış olduğunu belirtmiştir. Kant bu şiddeti, hayvanlar duyguları olan bilinç sahibi hissedebilir canlılar olduğundan değil, toplum tarafından hoş görülmediği ve hayvana bu şiddeti gösterenlerin insana da yapabileceği düşüncesiyle onaylamaz.

“Acı çekebiliyor mu?”

İlk defa, İngiliz filozof Bentham, acının ve hazzın insana özgü olmadığını betimleyerek kendisinden öncekilere göre mistik olmayan, daha rasyonel bir yaklaşım öne sürmüştür: “Asıl sormamız gereken soru akıl yürütebiliyor ya da konuşabiliyor mu değil acı çekebiliyor mu sorusudur”. Bentham bunu söylerken hayvan kullanımının yanlış oluşuna değinmez. Ona göre insanlar hayvanlara daha az acı verdiğinde, bu, iyidir. Bu görüş; ABD ve Avrupada hayvan refahı düşüncesini ve buna bağlı olarak yasaları ve uygulamaları ortaya çıkartmıştır. Bu refahçı akıl, hayvanların mülk statüsünü devam ettirerek hayvanları alınıp-satılabilecek, kullanılabilir mal olarak görülmesi fikrini devam ettirmiştir.

Bentham kendisinden iki yüz yıl kadar sonra doğacak olan günümüz filozofu Peter Singer’ın görüşlerini de şekillendirmiştir. Singer ve Bentham gibi, hayvanlara yönelik şiddeti sonlandırıp onlara haklarını tanımak yerine, onlara edilen muamelenin düzeltilmesi gerektiğini düşünmeye devam etmiştir. Filozof Garry L. Francione fikirlerini, bütün bahsedilen düşünürlerin fikirlerine karşı konumlandırmış ve “İnsan ve insan harici canlıların en az bir tane temel hakları vardır; başkası tarafından mülk edinilmeme hakkı” düşüncesini, onları kullanmayı sonlandırmamız gereklidir diyerek savunmuştur. Ancak yine de metafizik türçülük eleştirisini aşamamıştır.

Üç düşünce okulu

Marksist filozof Marco Maurizi’nin tanımlamasıyla, anti-türçü harekete “metafizik türçülük karşıtlığı” egemen. Bu hat üç düşünce okulundan oluşuyor:

- Burjuva Ahlak Felsefesi: Peter Singer, Richard Ryder, Tom Regan, Hilal Sezgin ve diğerlerinin geleneği.

- Liberal Yasal Eleştiricilik: en önde gelen figürü uzun süre boyunca Gary Francione idi. Will Kymlicka, Sue Donaldson gibi yazarlar da yakın zamanda ona katıldılar.

- Sosyal Liberal Post-Yapısalcı Anti-Otoritaryanizm: Carol J. Adams, Donna Harraway, Birgit Mütherich, Jacques Derrida ve diğerlerinin düşünceleri üzerine temellenir.

Türçülük karşıtı burjuva ahlak felsefesi, hayvan hakları ve hayvan refahı için siyasal talepler ortaya koyan, tüketicileri, devletleri ve özel kuruluşları imzalar, kampan-

yalar, lobi çalışmalar ve bilirkişi danışmanlığı hizmetleri yoluyla etkilemeye çalışan örgütler ve inisiyatiflerde hakim halde (örneğin PETA).

Liberal Yasal Eleştiriciler ise ahlak felsefecileri ile anti-otoriterler arasında teorik ve politik bir köprü oluşturuyor; bu iki yaklaşımı algılayış biçimlerine ve bunlara aşinalıklarına bağlı olarak bir tarafa ya da öteki tarafa doğru eğilim gösterebiliyorlar. Bu durum hayvan refahı, hayvan hakları ve hayvan özgürlüğü hareketlerinde, hayvan haklarının mücadele edilmesi gereken bir hedef olduğuna dair genel uzlaşmayı da bir raddeye kadar açıklıyor.

Sosyal liberal, türçülük karşıtı post-yapısalcı anti-otoritaryanizmin siyasal tezahürü ise otonomculuk ve anarşizmden ilham alan parlamento-ötesi sol biçimindedir. Bu minvaldeki otonomcu türçülük karşıtlığı, hayvan hakları ve hayvan özgürlüğü hareketinin abolisyonist kanadının çekirdeğini temsil eder.*

* Marksizm ve Hayvan Özgürleşmesi için Birlik (2021). Marksizm ve Hayvan Özgürleşmesi Üzerine 18 Tez, (G. Haspolat & D. Dere, Çev.), Bölüm II

Sistem bizi sürekli sömürüye yönlendirecek

Tüm bu hareketler kişilerin tek tek değişimine odaklanan ve ahlaki normlar üzerinden hayvan haklarını niteleyen tartışmalar yaparlar. Oysa toplumsal bilinci tek tek toplumdaki bireylerin ahlaki bilincini değiştirmeye çalışarak oluşturmak oldukça zordur. Çünkü sistem bizleri sürekli olarak insan harici hayvanları sömürmeye yönlendirmeyi sürdürecektir. Türcü aklı tek tek kişileri değiştirmeye dayalı şekilde çözmeye çalışmak ve ahlaki bir mesele olarak ele almak için politik yanının gözden kaçırılmasına neden olmaktadır. Ahlak/Etik kişilerin seçimlerine dayalıdır; ancak insan harici hayvanların yaşam hakları bireylerin seçimlerine bırakılamaz. Vegan olmak politik bir sorumluluktur. Çünkü vegan olmak anti-türcü mücadeleye katılmanın ilk zorunlu adımudur. Elbette unutmamalı ki suç tek başına sisteme atıp vegan olmamak sistemin patriyarkal olduğunu ve değişmesi gerektiğini savunup cinsel yönelim ve kimlikleri nedeniyle bireylere şiddet uygulamayı sürdürmek kadar tutarsızdır.

za gelene kadar geçirdiği süreç incelendiğinde kapitalist düzenin en acımasız yüzünü yani en saf halini görmemiz mümkündür.

Kozmetik ve ilaç deneyleri için insan harici hayvanlar üretilmekte, tarifsiz acılarla sınılanmaktadır. İnsan harici hayvanlar üzerinde denenilen ilaçların yüzde 95'inin, insan için "fayda sağlamayacağı" ya da insan için tehlikeli olduğu gerekçesiyle doğrudan atıldığı bilinmektedir.

Hayvancılık endüstrisi iklim krizinin ilk sebebidir. Marksist bakış açısı için içine dahil olmadan hayvanların sömürülmesini ve sermayenin "ürünü" olmasını açıklamak mümkün değildir. Çünkü Marksizmin yöntemi tarihsel materyalizm, hayvan sömürsünü meşrulaştırmaya değil, onu her yönü ile tespit ederek ortadan kaldırmayı hedeflemektedir.

İnsan harici hayvanlar komünist bir dünya kurulduğunda kendiliğinden özgürleşmeyecektir. Ancak komünist bir dünya da insan harici hayvanların köle olarak kaldığı bir dünya olarak kurulmayacaktır. İnsan harici hayvanların kullanımı günümüzdeki teknolojik gelişmeler ile birlikte düşünüldüğünde zorunlu bir halden çok keyfi bir alışkanlığa dönüşmüştür.

Marksistler neden türcülük karşıtı olmalıdır? Türcülük karşıtlığı neden Marksist olmalıdır?

Dünyada hayvancılık sektörü, kapitalizmin en büyük sermaye odaklarından biri halindedir. Gıda, giyim, kozmetik, ilaç gibi pek çok sektör doğrudan hayvan köleliği ile ayakta durmaktadır. Dünyadaki tarım arazilerinin yüzde 80'e yakını sadece hayvanları beslemek için ekilmektedir. Bir hayvanın bedeninin tabağımı-

Salgınlar çağı

Sermayenin boyunduruğu altından çıkıp da gerçek bir özgürlük mücadelesi için savaşılacaksa, sistemin neden olduğu hayvan sömürsünü yok sayarak eşitliği tartışmak için hiçbir neden yoktur. Bu tartışmayı yaptığımız somut durum düşünüldüğünde -salgınlar çağı- gerçek ve daha açık bir şekilde gözlerimizin önüne serilmektedir.

Salgınlar konusunu kapitalizm ve hayvan özgürleşmesi üzerinden tekrar ele aldığımızda; salgınların sadece ekonomik boyutuna odak-

lanan Marksizm analizleri yetersizdir. Tüm bu yaşananların aslında göz ardı edilen bir ekolojik boyutu vardır. Oysa Marx sermayenin artı değer üretiminin doğa için yıkıcı yanlarını eserlerinde vurgulamıştır. Kapitalizm dünya ile yıkıcı bir ilişki kurar. Dünyayı bir metabolizma olarak tasavvur edersek kapitalizm bu metabolizmada bir yarık oluşturmuştur. Salgınlar sadece bu türcü sistemin yarattığı kaosun bir dışavurumudur. Bizim ise hastalanan metabolizmayı yatıştırarak ilaçlara değil hastalığın ta kendisini yok edecek pratiklere ihtiyacımız vardır.

Salgınlar, tarım endüstrisi ve hayvancılık ile doğrudan ilişkilidir. Salgın hastalıkların meta zincirini sekteye uğratması, sistemin ağır bir ekonomik kriz ile sarsılmasına neden olmuştur. Daha da önemlisi, "meta zincirleri", yerel, bölgesel bir hastalığın "küresel/toplumsal" bir salgın haline dönüşmesinin altyapısını oluşturmaktadır. Bu durum da yerel hastalığa bağışıklık yaratan "doğal seçim" ortamını tahrip etmektedir.

Üstelik tüm bu krizin başka bir dışa vurumu ise gezegensel sınırları aşarak iklim krizine sebep olmasındır. Özellikle son 10 yılda insanların doğa ile kurdukları çarpık ilişki neticesinde vahşi ve evcilleştirilmiş hayvanlardan pek çok virüs insanlara geçmiş ve toplu ölümlere neden olmuştur. Zira COVID-19 bunun bir türevidir. Ekonomik tespitleri yaparken ekolojik-türcü boyutu es geçmek krizlerin sebepleri konusunda açıklamalarımızın eksik kalmasına neden olmaktadır.

Metafizik düşünürler aksine bilimsel bir perspektif zorunluluğu

Marksizmin, bahsettiğimiz hakim metafizik düşünürlerin dışında bir perspektif geliştirmesi zorunlu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu mücadelenin gerekliliğine dair maddelere gelecek olursak:

Sömürünün kökenleri ve tahakküm ilişkilerine yansımaları:

Düzenin tahlilini yaptıktan sonra anlarız ki, aslında uygarlık, tüm bu türlerin birbirileri ile etkileşimlerinin sonucu olarak oluşmuştur. Uygarlığı salt bir insanlık tarihi olarak ele almaktansa türlerin tarihi olarak almak gereklidir. Ancak sadece insanlık tarihi olarak bile ele almaya çalışsak insanların, insan harici hayvanlarla ve doğa ile mücadelesi zaten başlı başına insanlık tarihini oluşturmaktadır. At ve köpek gibi hayvanlarla kurduğumuz ilişki, savaşların gidişatı, mülkiyetin oluşumu, tarımın dönüşümü ile doğrudan ilgilidir. Bu nedenle sömürünün köklerine gitmemiz gerektiğinde türcülük ile karşılaşmamız kaçınılmazdır. Hayvanlara edilen muamelenin savaşlarda kadınlara başta olmak üzere pek çok hissedebilen canlıya aynen uygulandığı görülmüştür. (Örneğin; kafeslere kapatma, damgalama, üremesine müdahale, cinsel şiddet) Bu nedenle anti-türcü mücadele doğrudan sistemin köklerine müdahaleyi içermektedir.

Politik mücadele, duyguların politikliği:

Metafizik bir şekilde sürdürülen hak mücadelelerine, politik anlamlar katmak, diyalektik ile harmanlamak, eleştirel bakışla şekil vermek ancak Marksist bir bakış ile mümkündür. Bu da demek oluyor ki, vicdani olarak insan harici hayvanlara acımak -yani metafizik bakış- işin politik yanının görünmez olmasına neden olmaktadır. Oysa tarihsel materyalist anti-türcü hareket yaşam hakkının tek tek insanların vicdanına bırakılacak bir mesele olmadığını bilerek hareket etmektedir. Çocuklara acıdığımız için çocuk haklarını savunmuyorsak insan harici hayvanlara acıdığımız için de onların haklarını savunmamız mümkün olamaz. Elbette ki devrimcilerin bakış açısı bilimsel diye tüm duygulardan azade değildir ve duygular da politikanın bir parçasıdır. Ancak duyguların politikleşmesi -örneğin öfkenin devrimci isyana dönüşmesi- gereklidir. Bu nedenle vicdani bir mesele olarak ortaya çıkan pek çok hak talebi politikleştiğinde anlam

kazanmaya başlamaktadır. Tüm bu nedenlere bağlı olarak Marksizmin, dünyaya yönelik bütüncül bir bakışı olduğundan anti-türücü mücadeleyi mecburi olarak içermektedir.

Bir hak mücadelesi olarak anti-türücü hareket:

Hak kavramını, insan odaklı olarak tartıştığımız takdirde bile hangi insanların haklarından bahsettiğimize sıklıkla değinilmektedir. Her kültürde, coğrafyada, sosyal statüde bambaşka haklara sahip olan insanlar varlığını sürdürmeye devam etmektedir.

Ancak beslenemediği, barınmadığı, en temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamadığı için ölümün kıyısında yaşayan insanlar ile vergi muafiyetlerini peşi sıra alan, ada satın alma hakkı verilen insanların hakları konusunda eşit düşünemeyiz. Hak istemenin bile sınıfsal bir karşılığı vardır. Tüm bu noktada yine anti-türücü bakış, bizi insan ve insan harici hayvanlar açısından da hayvanların haklarını koruma, isteme konusundaki dezavantajını göstermektedir. Anti-türücü mücadelenin öznesi olan canlılardan sadece insanlar devrimci öncüyü oluşturmaktadır. Bu büyük bir handikaptır. İnsan harici hayvanların acı ve hazzı hissettikleri aşikâr ancak geçerli rızaları aranamaz, isyanı örgütleyecek bir toplumsal düzene sahip olmaları da mümkün değildir. Ancak insan harici hayvanlar, tıpkı küçük yaşta çocuklar ya da ağır zihinsel engelli insanlar gibi mücadelenin devrimci öznesi olamasalar da temel haklarının korunması zorunludur. Bu toplumsal değerlerin, kazanımların ve mücadelenin bizi getirdiği zorunlu noktadır. En ileriye savunması gereken devrimcilerin türücü bir anlayışı sürdürmeleri oldukça tutarsızdır.

Anti-türücü mücadelenin pratiği:

Anti-türücü mücadeleyi savunmak, teorik bir yaklaşım ile oluşmaktadır. Veganlık ise pratik bir sonuçtur. Aslında vegan olmak ne yiyip içtiğimizle alakalı değil, neyi savunduğumuzla alakalıdır. Veganlığın kapitalizmin içerdiği bir etiketin ötesinde devrimci bir mücadeleye dönüşmesini istiyorsak veganlığı, bir kimlik olmaktan çıkartıp bir uygarlık eleştirisi biçiminde dönüştürmek zorundayız. Bu dönüşüm ise yalnızca diyalektik doğru işletilmesi ve tarihsel materyalist bir okuma ile mümkün olacaktır.

Karl Marx'a göre işçi sınıfının mücadelesi sadece yönetici sınıfıyla değil, aynı zamanda kendisiyledir. Gerçekten de kapitalizmin ötesine geçmek de sadece ekonominin dönüşümüyle değil, aynı zamanda insanın gereksinimlerini anlama ve ele alma şeklimizi dönüştürmekle ilgilidir.

Marx, Alman İdeolojisi isimli kitabında komünizmin öz-faaliyeti şöyle tanımlanmaktadır: "Öz-faaliyet bireylerin eksiksiz bireyler haline gelmelerine ve bütün doğal sınırlılıklardan kurtulmalarına tekabül eden maddi yaşamla örtüşür."

Vegan olmak insanların özgür bir hayat yaşamasını önleyecek bir pratik değildir. Sistemin bizlere dayattığı yaşam biçimini reddederek kendimizi özgürleştirmemiz için bir adımdır. Tüm dünya varlıklarını özgürleştirmek ve eşitliği getirmek için vegan olmalı ve anti-türücü mücadeleye katılmalıyız.

Özgürleştirici Bağlar

“Aktivizmi parçalamaktan vazgeçmeliyiz; insan ve hayvanların acısını farklı yerlere koyamayız çünkü bunlar birbirleriyle bağlantılıdır.”

Feminist ve hayvan hakları aktivisti Carol Adams, Etin Cinsel Politikası adındaki çığır açıcı kitabında, “Aktivizmi parçalamaktan vazgeçmeliyiz; insan ve hayvanların acısını farklı yerlere koyamayız çünkü bunlar birbirleriyle bağlantılıdır.” der (2017, xxvi). Birçok akademisyen ve aktivist, veganlığı, feminizm (Carol Adams, Cathryn Bailey, Josephine Donovan), siyahların özgürleşmesi (A. Breeze Harper, Aph Ko and Syl Ko, Christopher-Sebastian McJetters), engellilerin özgürleşmesi (Geertrui Cazaux, Sunaura Taylor), queer özgürleşme (Christopher Sebastian McJetters, Patrice Jones, Nathan Runkle, Rasmus R. Simonsen) ve dekolonizasyon (Aph Ko and Syl Ko, Rita Laws, Margaret Robinson) ile bağlantılı olarak ele almıştır. Bu bakış açıları, tek konuya odaklanmış veganlığın kör noktalarını eleştirirken aynı zamanda türçülüğe karşı çıkar ve insan dışı hayvanların ötekileştirilmesini, kimi insanların ötekileştirilmesinin önünü açan düzenin içerisinde konumlandırır. Böylece insanların ve insan dışı hayvanların baskılanmasını ve dolayısıyla da özgürleşmesini birbirine karıştırmadan bağlantılandırır.

Ahlaki temelleri “insan” olmaya göre belirleyen söylemlere sıkça rastlarız. İnsanların insanlara uyguladıkları şiddet bağlamında kullanılan “hayvan yerine konmak” tümcesi, insan hayatı ve onuruna karşı kötü bir duyarsızlığı betimler. “Hayvan yerine konmak” sözü, insan dışı hayvanların düzenli olarak tutsak edildiği, zorla ailesinden alındığı, tecavüze, işkenceye uğradığı ve öldürüldüğü bu beyaz üstünlükçü patriyarkal sistemde, ezilen insanların başına gelen zorbalığı da uygun olarak betimler. “Hayvan yerine konmak” cümlesinde, insanların insan dışı hayvanlara düzenli olarak şiddet uyguladığı bilgisinin yanı sıra, “insan/hayvan” ikiliğine içkin olan hiyerarşiye uygun olarak, bu şiddetin kabul edilebilir olduğu fikri de vardır.

İkicil Batı sınıflandırması içinde, insanları (genel veya özel) insan olmayan hayvanlarla karşılaştırmak, bir ötekileştirme eylemi işlevi görür ve bu tarihsel olarak yerli halkları, beyaz olmayan insanları, engellileri, kadınları ve queer insanları ezmek için kullanılmıştır. Örneğin, Avrupa sömürgeciliği bağlamında, yerleşimcilerin, buldukları boş arazileri kendilerininmiş gibi kullanabileceği fikri olan terra nullius doktrini, yerli halkı yıllardır üzerinde yaşadıkları topraklarda hak sahibi insanlar olarak değil, bölgenin bitki örtüsü ve bölgede yaşayan hayvanlar olarak yeniden çerçeveler. Patrice Jones ayrıca hem Katolik fatihler hem de Protestan hacılar tarafından tanrısız hayvanlığın bir işareti olarak görülen eşcinsel hazzın, Amerika kıtasının boyun eğdirilmesi sırasında acımasızca bastırıldığını belirtmektedir. Yerli halkların hayvanlıkla ilişkilendirilmesi, yerleşimci sömürgeciler tarafından

acımasız baskılarını haklı çıkarmak için rutin olarak kullanılmıştır.

İnsan olmayan hayvanların marjinalleştirilmiş statüsü geniş çapta kabul edildiğinden belli insan gruplarını hayvan benzeri olarak tanımlamak benzer bir marjinalleştirme için zemin hazırlar. Sunaura Taylor, *Yük Canavarları: Hayvan ve Engel Özgürlüğü* kitabında engellilik ve hayvanlık arasındaki karmaşık bağlantıları inceler. Taylor “birçok hayvanla karşılaştırıldığını, bunun bazen kötü niyetle, bazen de şakalaşma amacıyla yapıldığını, anaokulundaki arkadaşlarının ona maymun gibi yürüdüğünü söylediklerinde bunu duygularını incitmek için yaptıklarını bildiğini ve hayvan gibi olduğunun söylenmesinin onu diğer insanlardan ayırdığını” söyler.

Bu ayırım, en aşağılayıcı hayvan karşılaştırmalarının beyaz olmayan insanlar ve zihinsel engellilere yakıştırıldığı, hayvanlıkları öne çıkartılarak sergilenen insanların olduğu gösterilerde ortaya çıkar (Taylor 2017, 104). İnsanların sergilendiği gösteriler, onlardan önce (ve bazen yan yana da) var olan insanların sergilendiği hayvanat bahçeleri gibi hem meşrulaştırıldı hem de bilimsel ırkçılık, emperyal genişleme, sömürgeleştirme ve sakatlık korkusundan beslendi.

İki kat ötekileştirilmiş konumları nedeniyle, insan olmayan engelli hayvanlar, insanlar arasında karmaşık tepkilere neden olabilir, insanlarda acıma duygusu uyandırabilir ve/veya “merhametle öldürme” taleplerine konu olabilirken, gıda endüstrisinde suistimal edilmeye de açık konumdadırlar. Taylor der ki: “engelli ayrımcılığı hem insan olmayan hayvanların hem de engelli insanların yaşamlarını ve deneyimlerini daha değersiz ve gözden çıkarılabilir kılan sistemlerin inşa edilmesine yardımcı olur ve bu da farklı tezahür eden çeşitli baskılara yol açar” (Taylor 2017, 59). Taylor, insan olmayan hayvanların hem onları metalaştıran hem de onlarla birlikte savaşan bazı insanlar tarafından paylaşılan bir kavram ve retorik olan “sessiz” olduğu fikrinin, engelli ayrımcılığını körükleyen bir varsayım olduğunu savunuyor ve bize insan olmayan hayvanların aslında “her gün acı içinde bağırduklarında” damgalama aletlerimizden, elektrotlarımızdan, bıçaklarımızdan ve şok tabancalarımızdan uzaklaşmaya çalıştıkların-

da aslında bizlerle konuştuklarını hatırlatıyor. “Hayvanlar bize sürekli olarak kafeslerinden çıkmak, ailelerine kavuşmak istediklerini ya da ölüm kanalından aşağı yürümek istemediklerini söylerler. Hayvanlar her zaman kendilerini ifade ederler ve çoğumuz bunu biliriz” (Taylor 2017, 63). İnsan olmayan hayvanların ifadelerini dinlemek ve bu ifadeleri çoğaltmak, böylece hem ableizm hem de türçülük paradigmalarına meydan okuyabilir.

Sonuçlar

Çoğu veganın muhtemelen duyduğu bir şaka vardır: “Birinin vegan olduğunu nasıl anlarsınız? Merak etme; sana söyleyeceklerdir.” Empatinin ve sosyal adalet temalarının bir alay konusu haline gelebildiği ana akım ABD kültüründe, “feminist gevezelik” gibi “vaazcı vegan” klişesi yaygındır. Yine de liberal veganlığa bağlılık, çoğumuzu Sunaura Taylor’ın sözlerinin de yardımıyla “bizimle her gün konuşan” (2017, 63) insan olmayan hayvanlara ses vermeye zorluyor.

Veganlığı diğer sosyal adalet hareketleriyle diyalog içinde bir sosyal adalet hareketi olarak konumlandırarak ve hayata geçirerek, veganlığı bireysel seçim/kişisel tüketim hakkında neoliberal söyleyiş açısından çerçeveleme tuzağından kaçınmayı umuyorum. Veganlığı bireyselleştirilmiş, diyetsel, tüketimci bir yaşam tarzı seçimi olarak kabul ettiğimizde, üstünlükçü modellerin gelişmesini sağlayan temeldeki ikili mantığı olduğu gibi bırakmış oluyoruz. Ayrıca, tıbbi araştırma, “eğlence” ve endüstriyel gelişme gibi sektörlerde gıda endüstrisi dışında insan olmayan hayvanların çeşitli şekillerde istismar edildiğini görmezden gelmemize neden olabilir. Bu baskıcı sistemde sadece tüketime odaklanmak, bazı batılıların, örneğin ABD veya Avrupa’da ayrıcalıklı olan bazı insan olmayan türlerin, insan dışı tüm hayvan istismarını aynı şeyin bir parçası olarak görmek yerine, yakalandığı veya tüketildiği kültürleri şeytanlaştırması-na yol açabilir.

Son zamanlarda, “hayvanların çiftliklerde, mezbahalarda, hayvanat bahçelerinde ve sirklerde isyan eylemlerini belgeleyen” (Cazaux 2019) bir İtalyan kolektifi olan “Resistenza Animale” nin çalışmaları gibi çalışmalara ilgi duymaya başladım. İnsan olmayan hayvanların onlar

adına konuşmasına ihtiyaç duyan sessiz varlıklar olduğu varsayımından uzaklaşarak, bunun yerine bir dayanışma eylemi olarak insan olmayan hayvanların seslerini yükseltiyorlar. Rolümüzü, her gün kendi baskılarına karşı isyan eden insan olmayan hayvanlarla ortak komplocular olarak çerçevlendirerek, türcülüğe direniyor ve veganlığa bağlılığı, kuralcı bir diyet yerine bir direniş eylemi olarak yeniden uyguluyoruz.

Beyaz olmayan insanların, hükümet tarafından sübvans edilen büyük tarımın çevresel ve sağlık etkilerinden orantısız bir şekilde etkilendiğinin ve ironik bir şekilde ders verdiğimiz enstitüdeki sosyal adalet olaylarında sıklıkla sunulan insan olmayan hayvanların kesilmesi ve parçalanmasıyla ilgili tehlikeli işlerde bulunma olasılıklarının daha yüksek olduğunu farkettim.

Hayvan tarımının sömürgeci tarihi, engelli ayrımcılığı ve türcülüğün iç içe geçtiği yollar; kadın ve çocukların suistimali ve boyun

eğdirilmesi ile insan olmayan hayvanlar ile arasındaki çoklu ilişkiler hakkında ne kadar çok şey öğrenirsem, gerçekten kapsayıcı bir sosyal adalet pratiği, içinde yaşadığımız ortamlara yönelik bir kaygının yanı sıra hem insan olmayan hayvanları hem de insanları içinde barındıracağına o kadar ikna olmuş durumdayım.

Üstünlükçü hiyerarşiler ve geç dönem kapitalizmi hem baskıyı hem de aktivizmi parçalamaktan faydalanır. Bazı yaşamların diğerlerinden daha değerli olduğu sistemlere direndiğimizde ve veganlığa gezegenin ve içinde yaşayan canlıların metalaşmasına karşı mücadelenin bir parçası olarak baktığımızda, daha büyük bir resim görebiliriz: aramızdaki en savunmasız olanı sömüren yapılardan kurtuluş, dünyamızı paylaştığımız insanları ve insan olmayan hayvanları bölmek yerine birbirine bağlar.

[Bu yazı, Tara Doeder - Beyond Diet: Veganism as Liberatory Praxis metnindeki İngilizce orijinalinden dergi çeviri grubumuz tarafından Hayvan Özgürlüğü Kolektifi Dergisi için çevrilmiştir.]

Mülksüzlerin Bilim Hareketi: Anti-türcü Bilim

Asırlar boyunca yazının ve bilginin sahibi olan iktidarı da ele geçirmiştir. Bu, Sümerlerden bu yana böyledir. Bilgiyi üretmek ve bunun da ötesinde bilgiyi arşivleyebilmek, nesilden nesile aktarabilmek.

Asırlar boyunca yazının ve bilginin sahibi olan iktidarı da ele geçirmiştir. Bu, Sümerlerden bu yana böyledir. Bilgiyi üretmek ve bunun da ötesinde bilgiyi arşivleyebilmek, nesilden nesile aktarabilmek.

Tarih boyunca doğanın-yaşamın bilgisi uygarlıklar kurmuş, uygarlıklar yıkılmış, sistemler oluşturmuş ve en nihayetinde kesintisiz bir

direniş yaratmıştır. Çünkü tez diyalektiği gereği anti tezi de oluşturur, kendini var edebilmek için buna ihtiyacı vardır. Anti tezi ilk fark edenler, çoğu zaman akademi -belli bir yerden sonra modern üniversite- ile bağ kuran insanlar olmuştur. Bu durum tesadüfi değildir. Akademinin kendini var etmesi sorgulama, anti tezi inceleme ve ardından senteze ulaşma sürecinin kurumsallaşması ile olmuştur. Doğanın-yaşamın bilgisi akademilerde üretilmiş, bu üretim uygarlıklar tarihini şekillendirmiş ve hala da şekillendirmeye devam etmektedir.

Egemenler, üniversitenin bu misyonunu farketmediği andan itibaren üniversiteyi kendileri için bir ideoloji üretim mekanı haline getirmeye çalışmışlardır. Bilgi üretim süreçlerine müdahaleler ile toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ırkçılık, LGBTİ+ fobi ve en temelinde türcülük gibi ayrımcılık biçimleri yeni bir uygarlığın yaratıcısı olma potansiyelini taşıyan üniversitelilere dayatılmıştır.

Neoliberal politikalarla üniversiteler birer şirket öğrenciler ise birer müşteri haline getirilmiştir. Geldiğimiz noktada ise üniversiteliler proleterleşmiş, sermayenin egemenliği altında bilgi üretme konumuna sıkıştırılmış, buna itiraz eden akademisyenler ve üniversiteliler uzaklaştırılarak bilgi üretim süreçlerinin dışında bırakılmaya çalışılmıştır.

Bilgi üretim sürecine sermayenin karar vermesi ne demek ve bunun hayvan özgürlüğü ile ne ilgisi var?

Sermaye iktidarları ayakta tutabilen, sistemin devamlılığın garantörü olan, devleti şekillendirebilen ve üretim süreçlerine doğrudan müdahalesi olan yapıdır. Sermaye kendisini kadın düşmanı, LGBTİ+ fobik, faşist ve doğaldan kapitalist bir şekilde var ederken tarihin çok eski bir döneminden beri türcü bir şekilde de var ediyor. Hayvan kullanımı ve doğa talanının sermayeye sağladığı kar oranı şimdiye dek neoliberal kapitalist sistemin kendisini büyütürken var edebilmesini sağladı. Ama bu kârlı büyüme beraberinde patojenleri ve salgın hastalıkları

da getirdi. Salgınlar tarihi boyunca, insan dışı hayvanlara yönelik sömürü doğa ile kurulan çarpık bağın sonuçları olarak pandemiler- salgın hastalıklar, iklim krizinin beraberinde gelen pek çok felaket ortaya çıkmıştır. Geçmişten bu yana salgın hastalıkların ve felaketlerin yaşandığı dönemlerin insanlığın yüzünü bilimsel bilgiye döndüğü zamanlar olduğu görülmektedir. Çünkü aslında bilim yaşanan felaketleri önleme ve toplumsal sağaltma özelliğini insanlara öğretmekle yükümlüdür. Ancak sermayenin bilimi milyarlarca hayvanın üzerinde yüzde 98'i başarısız olan deneyler yaparak ilaçlar üretmenin ötesinde bir sağaltma süreci önerememektedir.*

Çünkü sistem için hastalıkların olmaması değil yatışması önemlidir. Obezite, kalp rahatsızlıkları, tansiyon, şeker gibi yaygınlaşan hastalıkların gıda güvenliği ve doğru beslenme rejimi ile çözüme ulaşma yolları varken insanlar bir ömür boyu ilaç kullanmaya mecbur bırakılmaktadır. Burada herkesin eşit şekilde sağlıklı gıdaya ulaşamaması ve yeterli beslenememesi en büyük belirleyenlerden biridir. Agro ekolojik yöntemlerle toplumsal sağlığı önceleyen ve insan harici hayvanları da bu toplumun bir parçası olarak gören bir bilimsel bilginin üretilmesi türcülükle kendini var eden bu sistemde oldukça zor. Ancak bu zorluğu aşarak yeni bir dünya kurmak yine bizlerin elinde.

* <https://www.deneyehayir.org/>

Türcülüğün yarattığı kriz sadece beslenme rejiminde, deneylerde değil, kentlerde yanı başımızda cereyan ediyor. Bugün özellikle metropollerin -canavarlaşmış kentlerin- içinde insanların da insan harici hayvanların da barınmasının imkânsızlaştığını görüyoruz. Salgın hastalıkların hızla yayıldığı, trafiğe/kalabalığa bağlı kazaların olduğu, kuraklığa veya sellere bağlı olarak evden çıkmanın imkansızlaştığı, sokakta kalanların ise ölüme terkedildiği kentlerden söz ediyoruz. Görüyoruz ki şu an kentler içinde barınan tüm varlıkların sağlığını odağa almak yerine sermaye çıkarlarını odağa almaktadır. Bir kentin yeniden, özellikle de anti-türcü şekilde düzenlenmesi; sermayenin sistemin tüm geri eğilimlerini terkedip hareket etmesi anlamına gelmektedir. Tahmin edeceğimiz üzere sermaye böyle bir adım atmayacaktır, aksine felaketlerden, barınma krizlerinden çıkış için sistem içi yöntemler önermeyi sürdürecektir. Sermayenin Türkiye'deki sürdürücüsü Erdoğan rejiminin yangınların ardından TOKİ'ler yapıp satmaya çalışması, salgınlar sonrası "sağlık turizmi" konusuna yatırım yapması, sokağa çıkma yasağı getirip işçilerin bir kısmını evden daha esnek çalıştırmaya devam etmesi sistem içi çözümlere örnek verilebilir. İlaç ve hijyen ürünlerinin satışlarının patlama yaşadığı bu dönemde aşuların günde kaç bin kişiye vurulduğu konuşulurken hiçbir profesör kentlerin yeniden inşasına ve anti-türcülüğe değinmemiştir. Virüsün ortaya çıkış nedeninin yaban hayatında özgürce yaşaması gereken insan harici hayvanların sömürülmesi olduğu açıktır. Zoonotik hastalıkların hem insan harici hayvanların kendi arasında salgınlara neden olarak yüzlerce, binlerce hayvanı öldürdüğü hem de kimilerinin insanları da etkileyen sonuçları olduğu biliniyor. Ancak insan harici hayvanların kullanımını reddeden, alternatif, agro ekolojik tarım yöntemleri öneren veya kentleri içinde yaşayan her canlıya uygun şekilde düzenlemeye çalışan bir bilimsel anlayış yaratmak anti-türcü hareketin görevi olmalıdır.

***

Bugünün özerk demokratik feminist üniversite tartışmasında, "neyden özerk" dediğimiz zaman türcülük de aklımıza gelen tahakküm biçimlerinden birisi oluyor. Çünkü sermaye için üretilen bilginin hayvan kullanımını meşru-

laştırdığını ve hatta artırarak devam ettirdiğinin farkındayız. Bugün yaşayan tüm canlıları çırılçıplak bırakan bir sistemle karşı karşıyayız. Bilimsel bilginin kolektifleşmemesi, patentlerle ilaçların/aşının toplum yararına ve hızla üretiminin engellenmesi, insan harici hayvanları iyileştirmek, hasta olmalarını önlemek adına değil de "verimini" arttırmak üzerine şekillenen veterinerlik hizmetleri gibi pek çok örnek sermayenin parası olmayanın yaşayamayacağı bir dünyayı işaret ettiğini bize gösteriyor.

Kirasını ödeyemeyen işçiler, okumak için gittiği şehirde yurt bulamayan üniversiteliler, kafeslere kapatılarak eğlence, beslenme, giyim, deney gibi alanlarda sömürüye uğrayan, öldürülen; kentlerde soğuktan, açlıktan, kazalardan ölen/sakatlanan insan harici hayvanlar...

Anti-türcü bilimsel hareketi kurma zamanı

Neoliberal kapitalist sistem dünya üzerindeki tüm canlıları mülksüzleştiriyor, hem de tahmin ettiğimizden çok daha uzunca bir süredir. Bugün yaşadığımız kriz egemenlerin daha da zenginleşmesi tüm ezilenlerin ise- insan harici hayvanlar dahil- daha da yoksullaşmasının krizidir. Yaşadığımız kentlerde nasıl ki tabelalara, duvarlara güvercinler konmasını diye iğne koyuluyorsa bankalarda insanlar uyumasını diye ara demirler koyuluyor. Devlet yoksul insanları şehrin en uzak noktasındaki TOKİ'lere gönderirken, kedi-köpekleri ise şehrin dışındaki ormanlara, boş arazilere bırakıyor. Çünkü zararlı olan, kirli gözüken, saldırgan olan ve "işe yaramaz" olan canlıları sermaye sahipleri çöp olarak görüyor. İnsanların ve insan harici hayvanların beraber yaşayabilecekleri bir dünyayı kurmamız mümkün. Bunun için ise bu dünyayı kurmamızı sağlayacak anti-türcü bir bilim anlayışına ihtiyacımız var. Fakültelerde, kampüslerde bir araya gelerek anti-türcü bilimsel hareketi kurmanın zamanıdır.

@hayvanozguruk
@HKolektifi
Hayvan Özgürlüğü Kolektifi
www.hayvanozgurugu.com

